

KUTSESTANDARD

Arborist, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Arborist, tase 4	4

Võimalikud osakutsed ja nimetused kutsetunnistusel	
Osakutse nimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Tõstukil töötav arborist, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
<p>Arborist, tase 4, on oskustöötaja, kes istutab puid tiheasustusega aladel ning hooldab neid kogu nende elukaare jooksul. Arboristi töö eesmärgiks on tagada puude võimalikult hea tervislik seisund ning turvaline ja esteetiline elukeskkond inimestele. Arborist langetab iseseisvalt puuhooldustööga seotud otsuseid, lähtudes tööülesandest või projektist, puu bioloogiast ning arboristi kutse-etikast (lisa 1). Arboristitöö on keskmisest kõrgema ohtlikkusega ja nõuab füüsilist vastupidavust, töötamist sundasendites ning kõrgustaluvust. Arborist on kohustatud kasutama asjakohast turva- ja töövarustust ning järgima tööohutusnõudeid.</p>
A.2 Tööosad
<p>A.2.1 Võsa- ja kettsaagidega töötamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Töö ettevalmistamine ja planeerimine 2. Töötamine võsasaega 3. Töötamine kettsaega 4. Töö- ja turvavarustuse hooldamine 5. Tegutsemine õnnetusjuhtumi korral <p>A.2.2 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Töökoha tähistamine ja ettevalmistamine 2. Istikute valik ja istutuseelne säilitamine 3. Puittaimede istutamine 4. Puude ümberistutamine 5. Istutatud puittaimede järelhooldamine 6. Objekti korrastamine <p>A.2.3 Puittaimede lõikamine ja raie</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Riskianalüüsi koostamine 2. Lõikustööde planeerimine 3. Kujunduslõikuse tegemine 4. Hoolduslõikuse tegemine 5. Puude raie 6. Parkmetsade hooldamine 7. Objekti korrastamine

A.2.4 Viljapuude hooldamine

1. Lõikustööde planeerimine
2. Viljapuude hoolduslõikuse tegemine
3. Tüvede ja võrade kaitsmine
4. Väetamine
5. Taimekaitsetööde tegemine

A.2.5 Puittaimede erihooldustööde tegemine

1. Riskianalüüsi koostamine
2. Puittaimede ehitusaegne kaitsmine
3. Puudele tugivööde paigaldamine
4. Kasvupinnaste hooldamine
5. Puittaimede kaitsmine kahjustavate mõjude eest
6. Taimekaitsetööde tegemine
7. Objekti korrastamine

A.2.6 Tõstukilt töötamine

1. Riskianalüüsi koostamine
2. Tõstuki valimine ja tellimine
3. Tõstuki ettevalmistamine tööks
4. Tõstukilt töötamine

A.2.7 Ronimiskõitega töötamine

1. Riskianalüüsi koostamine
2. Ronimisvarustuse ja töövahendite valimine
3. Tellitud töö tegemine
4. Ronimisvarustuse korrasoleku kontrollimine ja hooldamine

A.2.8 Esmaabi osutamine ja päästmine

1. Olukorra hindamine
2. Kannatanu seisundi hindamine
3. Kannatanu toomine maapinnale
4. Esmaabi andmine
5. Õnnetusest teavitamine

A.2.9 Juhtimine, juhendamine ja majandamine

1. Kulude kalkuleerimine
2. Lepingute sõlmimine
3. Klientide nõustamine
4. Lubade ja kooskõlastuste olemasolu kontrollimine
5. Töötajate juhtimine ja juhendamine

Osakutse tõstukil töötav arborist, tase 4 koosneb tööosadest A.2.1, A.2.2, A.2.3, A.2.4, A.2.5, A.2.6, A.2.8 ja A.2.9.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Arborist töötab välitingimustes. Märkimisväärne osa tööst toimub maapinnast kõrgemal, kas tõstukil või ronimismeetodil. Töö nõuab füüsilist vastupidavust, valmisolekut töötada kõrgustes ja sundasendites ning avalikus ruumis möödakäijate tähelepanu all. Töötamisel kõrgustes on nõutav asjakohane julgestus maapinnal tegutseva, päästevõimekust omava isiku poolt.

A.4 Töövahendid

Võsa- ja kettsaad, oksasaed ja sekaatorid, ronimisvarustus, vintsid jm. Arborist peab töö ajal kandma nõuetele vastavat turvavarustust.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Arboristi töö nõuab kõrgusetaluvust, koordinatsioonivõimet, kiiret reageerimist ning füüsilist vastupidavust. Olulised on ka tähelepanu- ja keskendumisvõime.

A.6 Kutsealane ettevalmistus
Arboristi kutse saadakse a) kutsehariduse vastava õppekava läbimise järel kutseõppeasutuse lõpetamisel või b) metsandusalase kutsehariduse ja erialase praktilise töökogemuse olemasolu korral.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Arborist, puuhooldusspetsialist, kõrghaljastusspetsialist.
A.8 Regulaatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Kohalikel omavalitsustel on õigus oma territooriumil kehtestada arboristi kutsealal tegutsevatele isikutele kutsetunnistuse nõue.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Arborist, tase 4 kutse saamiseks tuleb tõendada kõik kompetentsid (B.2.1 – B.2.10). Tõstukil töötav arborist, tase 4 osakutse saamiseks on vajalik tõendada kompetentsid B.2.1 – B.2.6 ning B.2.8 – B.2.10.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENSIID

B.2.1 Võsa- ja kettsaagidega töötamine	EKR tase 2
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hindab töömaad ja selle eripärast tulenevaid riske. Valib sobivad töö- ja turvavahendid vastavalt töö iseloomule. Veendub töö- ja turvavahendite korrasolekus. 2. Töötab võsasaega lähtudes tööülesandest, kasutab ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid. 3. Töötab kettsaega lähtudes tööülesandest, kasutab ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid. 4. Hooldab töö- ja turvavarustust, lähtudes vajadusest ja arvestades kasutus- ja hooldusjuhendeid. 5. Annab õnnetusjuhtumi korral vältimatut abi, vajadusel kutsub professionaalse abi ja teavitab õnnetusjuhtumist vastavalt etteantud korrale asjakohaseid isikuid. <p>Teadmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) raietöö alused; 2) võsa- ja kettsaagide ehitus, kasutamise ja hooldamise põhimõtted; 3) turvaseadmed ja -varustus, nende kasutamise ja hooldamise põhimõtted; 4) ergonoomia alused, töötervishoiu ja tööohutusnõuded; 5) teadmised keskkonnahoiust; 6) algteadmised enamlevinud puuliikidest; 7) algteadmised ümarmaterjalidest. 	
B.2.2 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tähistab istutustööde teostamise koha, tagamaks võimalike kõrvalseisjate (jalakäijad, sõidukid jms) turvalisuse. Valmistab ette istutuskoha, lähtudes tööülesandest ning arvestades istiku ja selle juurestiku suurust, kasvupinnase iseloomu ning muid asjaolusid. 2. Valib istutamiseks kvaliteetsed ja tööülesandele vastavad istikud. Tagab objektile olevate taimede nõuetekohase hoiustamise. 3. Istutab puittaimi, arvestades istiku eripära ja puu bioloogiat ning projektist ja kasvukohast tulenevaid nõudeid. 4. Valmistab püsival kasvukohal kasvava puu juurekava ja võra ette ümberistutamiseks uuele püsivale kasvukohale. 5. Teeb istutatud puittaimedele või ümberistutatud puudele järelhooldust, lähtudes tööülesandest, puu ja kasvukoha eripärast ning bioloogiast. Kasutab järelhoolduseks sobivaid töövahendeid ja -materjale. Hindab visuaalselt istutatud 	

taimede seisundit ja hooldusvajadust ning rakendab vajadusel meetmeid taimede juurdumise ja elujõulisuse tagamiseks.

6. Korrastab objekti ja taastab haljastuse.

Teadmised:

- 1) haljastuses kasutatavad puuliigid ja nende omadused ja kasvunõuded;
- 2) istikute kvaliteedinõuded
- 3) taimefüsioloogia ja ökoloogia alused;
- 4) kasvupinnased, nende liigid ja omadused;
- 5) mullaparandusmeetmed;
- 6) istutus- ja järelhooldustarvikud (nt multšid, sidemed, toed, tüvekaitse, kastmissüsteemid jne);
- 7) nõuded istikute transpordile ja säilitusele;
- 8) istutusloikuse põhimõtted;
- 9) istutus-, ümberistutus- ja järelhooldusvõtted;
- 10) tööprojekti lugemise oskus.

B.2.3 Puittaimede loikamine ja raie

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed.
2. Hindab hooldusloikuse vajadust, arvestades puu seisundit, bioloogiat, kasvukohta (tänav, park, parkmets, kodaed, õhuliini lähedus vm) ja majandamissuunda. Planeerib loikustöid lähtudes hooldusloikuse vajadusest, mahust, võimalikest riskidest ning võrasse tõusmise meetodist.
3. Teeb puittaimede kujundusloikust, lähtudes puu bioloogiast ja liigilisest eripärast ning majandamissuunast, kasutades sobivaid töövahendeid ja ohutuid töövõtteid.
4. Teeb puittaimede hooldusloikust (võra puhastamine, harvendamine, tõstmine) kas tõstukilt või köielt, lähtudes puu bioloogiast, vanusest, tervislikust seisundist, liigilisest eripärast ja majandamissuunast, kasutades sobivaid töövahendeid ja ohutuid töövõtteid.
5. Hindab langetamise ohufaktoreid ja langetab turvaliselt puid (täistüvedena või sektsioonidena). Tagab raie käigus inimeste, vara ja ümbristeva keskkonna ohutuse. Vastavalt tellijaga sõlmitud kokkuleppele jätkab langetatud tüved ja käitleb raiejäätmeid.
6. Hooldab parkmetsi, lähtudes parkmetsa hoolduskavast ja/või parkmetsa majandamise ja ökoloogia põhimõtetest.
7. Vastavalt tellijaga sõlmitud kokkuleppele käitleb raiejäätmeid ja taastab haljastuse.

Teadmised:

- 1) haljastuses kasutatavad puittaimede liigid, nende omadused ja kasvunõuded;
- 2) taimefüsioloogia ja ökoloogia alused;
- 3) loigete liigid ja nende kasutamine;
- 4) loikusvõtted, -liigid ja -viisid, nende mõju puittaimete võra hilisemale kujule, oksastiku tugevale ehitusele ning kasvukiirusele;
- 5) puude majandamissuunad;
- 6) ratsionaalsed töövõtted;
- 7) töötervishoiu- ja tööohutusnõuded;
- 8) puidusisesed kaitsemehhanismid (CODIT);
- 9) puittaimede kahjurid ja haigused;
- 10) käsi- ja mootorloikurite ehitus ning kasutamise ja hooldamise põhimõtted;
- 11) loikamisel kasutatavad abivahendid ja -seadmed (nt telling, redel, vints jne);
- 12) liiklusohutuse ja liiniohutuse (elekter, side jt) nõuded;
- 13) tööohutuse nõuded tormimurru aladel;
- 14) sõlmed ja nende kasutusvõtted;
- 15) rigimisvõtted;
- 16) parkmetsade majandamise põhimõtted.

B.2.4 Viljapuude hooldamine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. Planeerib loikustööd, lähtudes viljapuude bioloogiast ning seisundist.
2. Teeb viljapuude hooldusloikust kasutades asjakohaseid töövahendeid, lähtudes puu liigist, sordist, pookealuse tüübist, hooldusvajadusest ja seisundist.

<p>3. Kaitseb viljapuude tüvesid ja võrased kahjustavate mõjude eest, lähtudes liigist, kasvukohast ja kahjustavatest teguritest (päikesekahjustus, ulukid, mehaanilised vigastused jne).</p> <p>4. Hindab väetamisvajadust ja väetab.</p> <p>5. Teeb taimekaitseteid, lähtudes kahjustuse iseloomust (kahjurid, haigused) ning preparaaside kasutusjuhustest.</p>	
<p>Teadmised:</p> <p>1) viljapuude liigid, nende anatoomia ja füsioloogia alused ning majandamissuunad;</p> <p>2) viljapuude sordid, nende eripära lõikuse seisukohast;</p> <p>3) pookealuste tüübid;</p> <p>4) lõigete liigid ja nende kasutamine;</p> <p>5) lõikusvõtted, -liigid ja -viisid, nende mõju puittaimede võra hilisemale kujule, oksastiku tugevale ehitusele ning kasvukiirusele;</p> <p>6) viljapuude haigused, kahjurid ja kahjustajad;</p> <p>7) väetiste liigid, nende kasutamine ja säilitamine;</p> <p>8) taimekaitsevahendite liigid, nende kasutamine ja säilitamine;</p> <p>9) isikukaitsevahendid;</p> <p>10) tööriistad ja töövahendid.</p>	
B.2.5 Puittaimede erihooldustööde tegemine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <p>1. Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed.</p> <p>2. Rakendab ehitusobjektidel kasvavate puittaimede võra, tüve ja juurte kaitseks asjakohaseid meetmeid, lähtudes puu bioloogiast ja puu kaitset reguleerivate normdokumentide ning muude ettekirjutuste nõuetest.</p> <p>3. Valib sobiva tugivöö tüübi, paigaldamise skeemi ja materjali. Paigaldab puudele tugivööd, valides tugivöö tüübi, paigaldamise skeemi ja materjali vastavalt puu seisundile.</p> <p>4. Hindab kasvupinnase seisundit ning rakendab meetmeid kasvupinnase parandamiseks (nt õhustamine ja väetamine).</p> <p>5. Rakendab kaitsemeetmeid puittaimi kahjustavate mõjurite vastu, lähtudes liigist, kasvukohast ja kahjustavatest teguritest (nt päike, soolad, ulukid, mehaanilised vigastused jne).</p> <p>6. Rakendab meetmeid puittaimede haiguste levimise ennetamiseks ja teeb taimekaitseteid lähtudes kahjustajast ja preparaaside kasutusjuhenditest.</p> <p>7. Vastavalt tellijaga sõlmitud kokkuleppele korrastab objekti.</p>	
<p>Teadmised:</p> <p>1) enamlevinud puuliigid ja nende omadused;</p> <p>2) puittaimede anatoomia (sh juurestiku eripära), füsioloogia ja ökoloogia alused;</p> <p>3) puude kaitsmise põhimõtted, sh ehitusobjektidel;</p> <p>4) puittaimede haigused, kahjurid ja kahjustajad;</p> <p>5) kasvupinnased ja nende omadused;</p> <p>6) kasvupinnase parandamise meetodid;</p> <p>7) väetiste ja taimekaitsevahendite liigid, kasutamise põhimõtted ja viisid.</p>	
B.2.6 Tõstukilt töötamine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p> <p>1. Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed.</p> <p>2. Valib ja tellib sobiva tõstuki, lähtudes töö iseloomust.</p> <p>3. Veendub, et tõstuk on töökorras ja läbinud ettenähtud tehnilise kontrolli. Seab tõstuki ohutusse tööasendisse.</p> <p>4. Juhib tõstuki liikumist ja/või suhtleb tõstukijuhiga või groundsmaniga, kasutades kokkulepituid märguandeid. Hooldab või langetab puid, arvestades tõstukilt töötamise ohutusjuhendeid ja puude hoolduseesmärke. Teeb koostööd korvis töötava abiliseaga. Tagab inimeste, vara ja keskkonna ohutuse töö käigus.</p>	
<p>Teadmised:</p> <p>1) tõstukite tüübid ja nende eripära;</p> <p>2) ohutusnõuded ja piirangud tõstukil töötamisel;</p> <p>3) sõlmed ja nende kasutusvõtted;</p> <p>4) puuhooldusvõtted lähtuvalt puu seisundist ja hooldusvajadusest</p>	
B.2.7 Ronimiskõitega töötamine	EKR tase 4
<p>Tegevusnäitajad:</p>	

1. Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed.
2. Lähtudes tööülesandest valib nõuetekohaselt sertifitseeritud ronimisvarustuse, isikukaitse- ja töövahendid ning veendub nende tehnilises korrasolekus.
3. Teeb kõielt puuhooldus- või langetustöid, arvestades hoolduse- ja raie eesmärke. Teeb koostööd groundmaniga ning tagab inimeste, vara ja keskkonna ohutuse töö käigus.
4. Hooldab ronimisvarustust, arvestades tootjapoolseid juhiseid.

Teadmised:

- 1) kõite tüübid ja nende juurde kuuluva lisavarustuse (karabiinid, slingid jne) liigid ning nende kasutamise põhimõtted;
- 2) kõitega töötamise/ronimise meetodid ja tehnikad;
- 3) puuhooldusvõtted lähtuvalt puu seisundist ja hooldusvajadusest;
- 4) isikukaitsevahendid;
- 5) sõlmed ja nende kasutusvõtted.

B.2.8 Esmaabi andmine ja päästevõimekus

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. Hindab olukorda sündmuskohal, lähtudes enese ja kannatanu ohutusest ning võimalikust õnnetuse põhjusest. Maandab järgneda võivate õnnetuste riski ja teavitab päästeteenistust.
2. Hindab kannatanu seisundit visuaalselt, verbaalselt ja/või manuaalselt, selgitades esmaabi andmise vajaduse vastavalt vigastuse eripäradele.
3. Hindab vajadust ja võimalusi tuua kõrgtööd tegev kannatanu maapinnale.
4. Toimetab võimalusel abitus seisundis kannatanu turvaliselt maapinnale, kasutades selleks kas oma või kannatanu ronimissüsteemi.
5. Annab esmast elupäästvat abi vastavalt oma pädevusele ja vigastuse eripäradele või järgib päästeteenistuse juhiseid.
6. Teavitab juhtunust asjakohaseid isikuid.

Teadmised:

- 1) elupäästva esmaabi andmise põhimõtted;
- 2) esmaabivahendid.

B.2.9 Juhtimine, juhendamine ja majandamine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. Tutvub lähteülesandega ning koostab tööga seotud kulude kalkulatsiooni või hinnapakumise, lähtudes töö eripärast ning arvestades kehtivatest õigusaktidest tulenevaid nõudeid.
2. Sõlmib tellijaga lepinguid, võtab objekte tööks vastu ja annab neid üle. Dokumenteerib tehtud tööd vastavalt lepingule.
3. Nõustab kliente puuhooldusega seotud küsimustes.
4. Veendub vajalike lubade ja kooskõlastuste olemasolus. Nende puudumisel korraldab nende hankimise või hangib need, arvestades kehtivatest õigusaktidest tulenevaid nõudeid.
5. Juhib ja juhendab kaastöötajaid, annab edasi erialast oskusteavet.

Teadmised:

- 1) klienditeeninduse alused;
- 2) kehtivad asjakohased õigusaktid;
- 3) asjaajamine ja dokumendihaldus;
- 4) meeskonnatöö alused;
- 5) nõustamise alused.

Kutset läbivad kompetentsid

B.2.10 Arborist, tase 4 kutset läbiv kompetents

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. Peab tähtsaks eetilisi töökspidamisi ja väärtusi, järgib arboristi eetikanorme (Lisa 1 - arboristi kutse-eetika).
2. Peab kinni kokkulepetest, täidab endale võetud ülesandeid tähtajaliselt ja kvaliteetselt.
3. Näeb ette oma tegevuse või tegevusetuse tagajärgi ja võtab vastutuse nende eest.

<p>4. On avatud koostööle, osaleb meeskonnatöös; suhtleb klientide ja kolleegidega, tegutseb parima ühise tulemuse saavutamise nimel</p> <p>5. Järgib oma töös keskkonnahoiu, sh liigikaitse põhimõtteid.</p> <p>6. Kasutab arvutit iseseisva kasutaja tasemel (Lisa 2 – digipädevuste enesehindamise skaala).</p> <p>7. Kasutab oma töös eesti keelt tasemel B2. On võimeline suhtlema tööalaselt ka vähemalt ühes võõrkeeles tasemel A2 (Lisa 3 – keelte oskustasemete kirjeldused).</p>
<p>Teadmised:</p> <p>1) valdkonda reguleerivad õigusaktid, juhendmaterjalid ja standardid;</p> <p>2) ergonoomika alused;</p> <p>3) keskkonnahoiu põhimõtted;</p> <p>4) tervishoiu- ja tööohutusnõuded;</p> <p>5) juhistes kasutatavate mõistete tähendused;</p> <p>6) ehitus- ja haljastusprojekti ja tööjooniste põhimõtted ning staadiumid.</p>
<p>Hindamismeetod(id):</p> <p>Seda kompetentsi võib hinnata teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.</p>

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	16-06122018-5.2/5k
2. Kutsestandardi koostajad	Eve-Viktoria Lasberg, OÜ Sõbra Lilled Sulev Järve, Tallinna Keskkonnaamet Aino Mölder, Luua Metsanduskool Piia Kivisild, OÜ Kivikodu, Viljandi Kutseõppekeskus Arpo Põld, Revatrin Grupp OÜ Tiit Pajuste, Vesilõigu OÜ
3. Kutsestandardi kinnitaja	Metsanduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	13
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	06.12.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	05.12.2023
7. Kutsestandardi versiooni number	5
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	6210 Metsanduse jms oskustöölised
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Tree Worker, level 4
Vene keeles	Арборист
C.3 Lisad	
Lisa 1 Arboristi eetikakoodeks	
Lisa 2 Digipädevuste enesehindamise skaala	
Lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused	